

Nyolcvan éve született Liska Tibor

Idén lenne 80 esztendő Liska Tibor (1925–1994), az egyik legeredetibb huszadik századi magyar közgazdasági gondolkodó. A népi kollégisták friss szellemét hozó fiatalember pályája elején a gazdasági rendszer kritikusaként mindjárt a Rákosi-éra gazdaságpolitikusaival ütközött. A következő évtizedekben is mindvégig szellemi ellenzékben maradt a Kádár-rendszer gazdasági kánonjával, később pedig a szerinte mindig túl óvatos reformközgazdászokkal szemben. A centralizált tervgazdasági gyakorlat kritikájából kiindulva dolgozta ki a vállalkozói szocializmus elméletét. A Liska-modell a központilag irányított rendszerrel szemben az egyéni vállalkozás szabaddá tételét javasolta, de kritikái éle túlmutatott a szocialista tervgazdaságon, és a modern kapitalista gazdaságokkal szemben társadalmi tulajdonon alapuló hatékony vállalkozási versenyt hirdetett. 1989-től Magyarország politikai és gazdasági berendezkedése megváltozhatott, de Liska ellenzéki pozíciója nem. Haláláig kitartott amellett, hogy a mindenfajta monopolista béklyótól megszabadított szabad piacgazdaság minden ismert gazdasági rendszeren felülkerekedhet, legalábbis akkor, ha egyúttal a társadalom minden tagja születése jogán örökölheti a reális esélyt a szabad vállalkozásra.

Erényeit vitapartnerei is elismerték. „Liskát nem lehetett cenzúrázni. Minél jobban akarták volna, annál élesebben fogalmazott volna. Liskánál bátrabb gondolkodót én nem ismertem” – mondta Kopátsy Sándor egy, a Liska Tibor tiszteletére rendezett konferencián (Budapest, 1995. október 26.).

„Borzasztóan csalódott vagyok személyesen is amiatt, hogy Liska Tibor legfontosabb gondolataiból, az általa vallott értékekből roppant kevés megy át a köztudatba – fogalmazott Surányi György, a Magyar Nemzeti Bank akkori elnöke ugyanezen a konferencián. – Úgy látom például, hogy az állam nálunk egyáltalán nem korlátozza önmagát. Politikai nézeteitől függetlenül mindenki a problémák állami megoldását keresi. Mindenki tudja, hogy az állami intézményrendszer rosszul működik, borzasztó drága, az abból élők szégyenletesen keveset keresnek, mégis ezeket az intézményeket akarják mindenáron átmenteni, fenntartani, még több adóval életre gerjeszteni.”

„Én változatlanul hiszem azt, hogy a világ globalizálódása eljuthat arra a szintre, hogy egy idő után ez a liskai koncepció, illetve ez a gazdasági rendszer, ez a világlátás előjő-

het. Annyira zseniálisan egyszerű!” – jelentette ki Szarvas Pál, a híres szentesi Liska-kísérletek idején a Felszabadulás Mezőgazdasági Termelőségvetkezet elnöke, majd így folytatta: „Nagyon sokszor gondolok arra mint magánvállalkozó, amikor a számlákkal és az adószempontokat figyelembe vevő könyveléssel gyöttröm magam, hogy mennyivel egyszerűbb lenne a Liska-féle személyes társadalmi tulajdon és az ehhez kapcsolódó mechanizmusok alapján elszámolni. Ma a vállalkozók drága idejüknek húsz-harminc százalékát is kénytelenek az elszámolási kötelezettségek teljesítésére fordítani, és a rendszer mégis sokkal könnyebben kijátszható, és sokkal igazságtalanabb, mint Liska Tibor vállalkozói rendszere.”

Liska Tibor követői ma is a vállalkozói szocializmus nyolcvanas években megszakadt kísérletei folytatását javasolják, mert azoktól az új kérdésekre is választ remélnék. Születésének 80. évfordulóján a Liska Alapítvány gondozói *Liska Tibor gondolatai ma is élnek* címmel találkozót rendeznek, ahová minden érdeklődőt szeretettel várnak. Az időpontról és a találkozó helyéről, valamint Liska Tiborról bővebb információ található a <http://liskatibor.uw.hu/> honlapon.